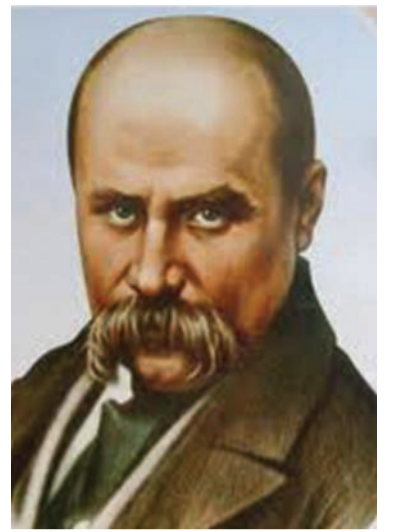

Український ВІСНИК

М. Шевченка

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIII. № 7-8 (квітень) 2016

Христос воскрес! – Воїстину воскрес!

**ДОРОГІ УКРАЇНЦІ РУМУНІЇ!
ВІТАЮ ВАС ІЗ СВЯТОМ
ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВОГО!**

Українці Румунії традиційно зустрічають Великдень разом зі своїми родинами з відкритою душею і чистим серцем, з глибокою надією на краще.

Українці Румунії виявляли терпіння, доброту і милосердя, завдяки чому завжди долали випробовування, які випадали на їхньому шляху.

Нехай і цього року Воскресіння Господнє допоможе всім нам звільнитися від усього зла і несправедливості, горя і фальші в ім'я торжества правди та світла. Хай Великдень принесе всім людям мир, додасть сил, подарує натхнення і віри, Божого благословення, хай взаємоповага і злагода допоможуть перебороти всі труднощі, щира любов надихне на добрі й праведні справи.

Від щирого серця, від мене особисто та від проводу Союзу українців Румунії зичу Вам міцного здоров'я, родинного затишку, щасливих і радісних Пасхальних свят!

*Христос воскрес!
Воїстину воскрес!*

*З повагою,
Голова Союзу українців Румунії
Микола Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ*

Прочитайте:

- ❖ Вербна неділя
- ❖ Свято Пасхи – Світле Воскресіння Христове
- ❖ Наше українське народне писанкарство
- ❖ ДО 202-их роковин з дня народження Тараса Шевченка
- ❖ Свято Тараса Шевченка в Тульчі
- ❖ Симфонія людського болю

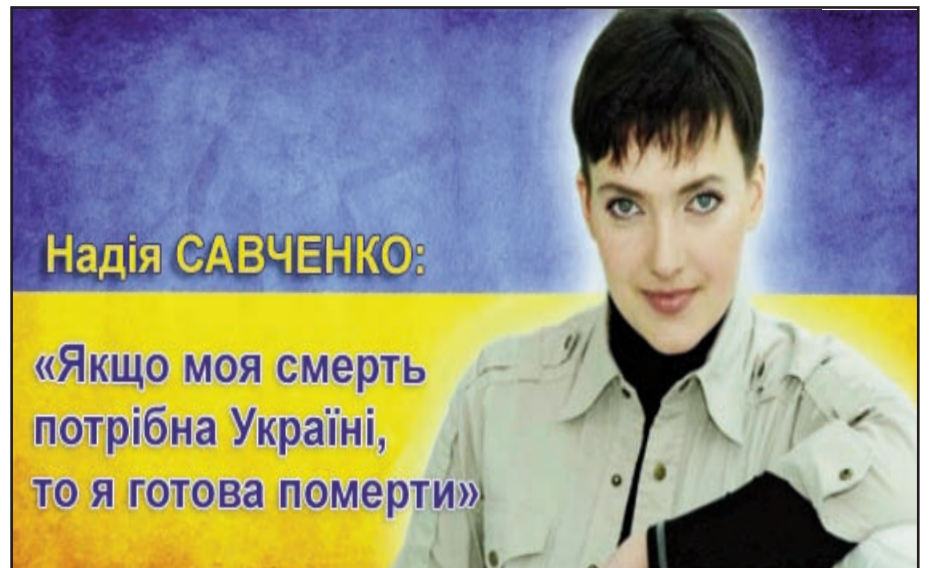
НАДІЯ САВЧЕНКО СИМВОЛ УКРАЇНИ

9 березня, одразу після бучного відзначення в Росії Дня міжнародної солідарності жінок у боротьбі за свої права, в російському місті Ростов-на-Дону закінчився суд над викраденою в червні 2014 року на Донбасі українською військовою летункою Надією Савченко. Вирок їй буде оголошено. Швидше за все, їй загрожує багаторічне тюремне ув'язнення: російські прокурори вимагають позбавити Надію волі на 23 роки.

Доля цієї українки – глибоко символічна: це немов полум'яний смолоскип, піднятий високо над Україною у доленосний час боротьби українського народу за національний суверенітет і територіальну цілісність своєї держави, у час підступної збройної агресії проти України її одвічного ворога – російського неоімперіалізму. Н. Савченко сьогодні є втіленням всього українського свободолюбного духу, і саме тому путінська кремлівська банда заповзялася за всяку ціну зламати цей дух, змусити українку стати на коліна, відмовитися від боротьби, від своїх переконань, від України.

Проте не дочекався цього ворог. Останнє слово Н. Савченко в суді засвідчило її величезну мужність і незламність – і це те, що є нині переважливим для всієї України, це те, що подесятьє віру українських патріотів у перемогу боротьби за свободу і незалежність. «І в Росії буде Майдан, Путін не втримає свою владу на крові людей», – кинула легендарна ув'язнена в лице неправедним суддям і оголосила голодування. На цей раз – суше, вкрай небезпечно для здоров'я.

Усі ці місяці і тижні ім'я Надії Савченко – на устах усього цивілізованого світу. Акції на її підтримку відбуваються на всіх континентах. негайно звільнити Надію вимагають у своєму закликові 270 відомих особистостей – Нобелівські лауреати, мистці, письменники, політичні діячі з 20 країн світу. Секретар Державного департаменту США Джон Кері в черговий раз закликав-

ши Росію звільнити Н. Савченко та повернути її в Україну, засудив «зневагу Росії до міжнародних стандартів». Сейм Польщі одностайно ухвалив вимогу до Росії звільнити українку, нагадавши, що Н. Савченко є делегатом Парляментської Асамблеї Ради Європи і користується міжнародним імунітетом, тобто особою недоторканістю.

Варто відзначити, що акції на підтримку Н. Савченко відбулися навіть у багатьох російських містах. Поліція заарештувала майже 40 найактивніших учасників цих акцій.

На думку багатьох українських юристів, Україна дотепер могла зробити набагато більше у справі визволення Н. Савченко з російського полону. Наприклад, влада повинна була публічно остерегти Росію, які наслідки її чекають у випадку смерті Н. Савченко під руками російської каральної машини. Це мало б щонайменше означати вихід України з Мінського переговорного процесу і розрив дипломатичних взаємин з Росією.

Деякі з політичних експертів припускають, що українська влада боїться повернення Н. Савченко в Україну, адже це було б поверненням новітньої Жанни д'Арк, відтак чимало фальшивих «зірок» української політики назавжди згаснули б.

Одне можна стердити з певністю: Надія Савченко потрібна Україні живою – як надія на ще тісніше об'єднання суспільства під прапором свободи і незалежності української нації.

(«Свобода»)

ОСВІТНІЙ ПОРТАЛ «КРОК ДО УКРАЇНИ» СТАРТУЄ!

<http://krok.miok.lviv.ua/uk/>

Нарешті після довгих тижнів і місяців невпинної праці, після численних обговорень у колі фахівців, круглих столів, конференцій запрацював освітній портал для вивчення української мови як іноземної «Крок до України». Сайт створений для усіх – молодших і старших, представників української діаспори та іноземців, словом для усіх, хто бажає вивчати українську мову за допомогою найсучасніших засобів.

Портал працює у рамках однойменного проекту МІОКУ «Крок до України».

Мета portalу – забезпечити процес навчання української мови як іноземної сучасними інтерактивними матеріалами, призначеними для самостійної роботи та доступними в онлайн-режимі, а також цікавими методичними розробками для викладачів УМІ.

У рубриках сайту передбачено поділ інформації на матеріали для вчителів, студентів та для дітей. Студентами вважаємо усіх, хто вивчає українську мову як іноземну, без вікових обмежень, а рубрику для дітей відокремлюємо, оскільки ці матеріали потребують інших методичних підходів.

Сайт містить навчальні інтерактивні

курси, які доповнюють підручники з УМІ, видані в рамках проекту «Крок до України», відео- та аудіоматеріали, тестування для визначення рівня володіння мовою, додаткові матеріали у рубриках «етномайстерня», «навчальні екскурсії», «ігри», «методичні розробки для проведення занять».

Запрошуємо вчителів, викладачів і всіх, хто вивчає українську мову як іноземну в Україні і за кордоном, до знайомства з нашим новим сайтом. Сподіваємося, він буде для вас корисним і зробить вивчення та викладання української мови ще більш приємним і цікавим.

Бажаємо успіхів і запрошуємо до співпраці! Сайт працює в бета-режимі, тому будемо вдячні за всі поради і зауваження.

ВЕРБНА НЕДІЛЯ

Свою Божу місію на землі завершив Господь наш Ісус Христос двома величними актами, що ними є воскресіння Лазаря і тріумфальний в'їзд до Єрусалиму. Ці дві події, що їх свідками були великі маси людей, давали чесне й переконливе свідоцтво про Христове месіянське післанництво та Його божество. Тріумф тих двох світлих подій відкрив двері до останнього акту Христового життя: Його мук і смерті.

Від перших віків християнства наша церква святкує пам'ять Христового в'їзду до Єрусалиму в неділю перед Його світлим Воскресінням. Вербна неділя здавна вважалася великим Господнім празником і належить до 12 найбільших дійств нашого церковного року. Вона має деякі властиві звичаї, що їх не мають інші празники.

Празник торжественного в'їзду Ісуса Христа до Єрусалиму належить у нашій церкві до найкращих празників. Його святкують ще з III-го століття.

У Вербну неділю є звичай благословити й роздавати в церкві пальмові і оливкові галузки. Через брак пальмового й оливкового віття в нас вживаються гілки верби, а це тому, що вони навесні найскоріше розвиваються.

У євреїв і римлян пальмова гілка була символом перемоги. Оливкова галузка є символом миру. У нас вербна вітка є символом воскресіння.

З посвяченою вербою в нашому народі зв'язані різні практики. Її ставили вдома за ікони. Нею благословляли худобу, коли перший раз виганяли на поле пастися. З посвяченою вербою господар обходив своє

обійстя, щоб хоронити його від нечистої сили. Деякі навіть проковтували бруньки верби, «щоб горло не боліло». При виході з церкви у Вербну неділю люди одне одного легко вдарили по рамені гілкою верби кажучи: «Не я б'ю, верба б'є, за тиждень буде уже Пасха».

Описані події празникуються в сьомому тижні Великого посту. Субота цього тижня – Вербна субота, а неділя – Вербна неділя.

Шоста субота – Вербна. Це свято дітей. В суботу на вечірні діти носять вербу до церкви. Тиждень перед Великоднем називається «Вербним». Цього тижня не можна сіяти коноплі і городину, бо «буде ликовите, як верба».

У Вербну неділю святять вербу. Під церкву, в суботу, діти несуть багато вербового гілля. Після Богослужіння в церкві священник окроплює його свяченою водою. Після цього діти і всі присутні беруть свячену вербу, приносять додому і ставлять частину на воро-

тах, а іншу частину на покутті під святими іконами (образами).

Хлопці та дівчата вдарили одне одного свяченою вербою коло церкви і по дорозі, як додому йшли. Б'ючись, вони казали:

*Будь веселий, як верба,
А здоровий, як вода.
А багатий, як земля!*

Свячена верба має магичні властивості. Коли падає град, люди викидають гілля свяченої верби – «щоб град зупинився».

Вербна має значення і в народній медицині. Хворим людям або тваринам знахарі варять свячену вербу разом з цілющими травами і напувають тим хвору людину чи тварину.

Народ хотів бачити свого Месію в силі і славі. Тож Ісус Христос воскресінням Лазаря і своїм тріумфальним в'їздом до Єрусалиму дав їм ясний доказ своєї сили і слави. Він показав прилюдно, що Він не тільки пан живої й мертвої природи, але й пан людських сердець. Такого тріумфального походу Єрусалим уже давно не бачив. Це підкреслює св. Євангеліст Матей: «І коли Він увійшов у Єрусалим, заметушилося усе місто, питаючи: «Хто це такий?» Народ же казав: «Це пророк, Ісус із Назарету в Галилеї» (21, 10-11).

Вербна неділя показує і нам нестійкість людської слави та марність земного щастя. Радість і смуток тут, на землі, це дві нерозлучні сестри. Тож коли хочемо колись возвищитись з Христом у небі, мусимо найперше тут, на землі, перейти з Ним страсний тиждень і Голгофу. І щойно тоді зможемо, як Він, увійти туди, де вічний тріумф, радість і воскресіння.

Віргілій РІЦЬКО

ІВАН ДЕРДА – У БАЛКІВЦЯХ

17 березня у восьмирічній школі села Балківці відбулася дуже приємна зустріч з українською делегацією під керівництвом Івана Дерди – заслуженим артистом України. Делегація була запрошена до Бухареста на Свято Великого Кобзаря Т.Г. Шевченка, а дорога повернення в Україну пролягла через Балківці, де живуть українці, а учні вивчають українську мову. Обов'язково мусіли тут призупинитись, бо їх чекали учні, викладачі і пані директорка. На зустрічі був присутній і наш примар Васіле Урсакі.

Делегація приїхала до Сучави рано, а там чекав її інж. Борислав Петрашук, і вони разом приїхали до Балківців. Тут українські артисти представили дуже гарну артистичну програму: Анастасія Лаврік, Ана Марія Миронова, Юлія Котлінська і Святослава Дерда заспівали: *Рідна мова моя, Думи мої, Вся наша родина, славна Україна*, заграли на гітарі

українську мелодію, а Юлія заспівала таку гарну пісню про маму, що багато присутніх мали сльози в очах. Іван Дерда заспівав кілька своїх пісень: *Черемшина, Гуцулка Ксеня, а на закінчення Рече та стогне Дніпр широкий*.

Дуже приємна зустріч відбулася. А в своїх виступах Борис Петрашук, примар Васіле Урсакі, проф. І. Кідещук подякували за те, що загостили до нас, за те, що не забувають нам приносити українське слово і пісню. І говорили про Т.Г. Шевченка.

Проф. Анка Штубіану, викладачка української мови, гарними словами передала подяку від українців Румунії.

Знаменитий день відбувся і 24 березня, коли проф. Іван Кідещук представив свої книги, котрі вийшли недавно: *Шевченко в піснях, Наш Шевченко*.

Говорити про генія України можна дуже багато, але те, що записано в книгах, ніколи не пропаде. Проф. Іван Кідещук говорив про Т. Шевченка з цілого серця. Він зі своїм почуттям представив перед присутніми постать поета, а важливо було, що

там знаходилися і студенти, котрі вивчають українську мову, бо зустріч відбулася в Університеті ім. Штефана Великого в Сучаві.

Ми чекаємо завжди наших братів, всіх українців, і радіємо, що зустрівшись, стаємо добрі, бо в нас велике серце.

**Феліція ГРИГОРАШ,
Негостина**

НАШЕ УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ ПИСАНКАРСТВО

Із сивої давнини бере свій початок писанкарство. Це заняття, в тій самій мірі мистецтво, відоме багатьом народам, але найбільшої слави зажили українські писанки, і тому кажуть, що писанка є символом України. Майже всі народи вважають писанку символом зародження життя на землі. Ще й по нині між українцями-горянами твердиться, що з писанки починався світ.

Нераз знаходимо в українських письменників вираз: «Гарна, як писанка», бо писанка – це найгарніший предмет. Як кажемо «писанка», то хоч іменник є найвищого ступеня порівняння: «дівчина, як писанка», «хата, як писанка» і тд.

Тарас Шевченко порівнював красу рідного краю з писанками. У його поемі «Княжна» читаємо крилаті слова: «Село на нашій Україні, неначе писанка...».

Писанка – це курячі або гусячі яйця, а в останній час і страусові, орнаментовані барвистим кольоровим розписом. І саме слово «писанка» походить від «писати», тобто розписувати, прикрашувати, орнаментувати.

Писанковий орнамент привертає увагу дослідників, етнографів, художників, майстрів декоративного мистецтва, мистецтвознавців.

Українське писанкарство своїм корінням сягає часів язичества, дожило до наших днів, стало цінним надбанням в скарбниці мистецької культури нашого славного й великого народу.

Серед писанок народів світу орнаментика українських писанок Карпатського регіону, зокрема Гуцульщини, відзначається своєю неповторною красою, багатством декоративних рисунків, кольоровою нюансністю, різноманітністю елементів і мотивів розпису, довершеним композиційним ладом декору. Орнаментика захоплює наших сучасників не тільки мистецькою красою, що становить самостійну її цінність, але й привертає увагу дослідників до символіки зображень, що пізніше увійшли в традиційну народну орнаментуку розписів семантикою давнього походження.

Писанки і фарбовані яйця, так звані крашанки, існують у багатьох народів світу, з ними пов'язано безліч легенд, повір'їв, звичаїв, традицій, обрядових ритуалів, які виникли ще в язичеську добу, видозмінювались у суспільних формаціях, а з прийняттям християнства набули нової функції, пов'язаної з ритуалами освячення Пасхи під час найголовнішого християнського свята Великодня. Звідки і їх назва **ВЕЛИКОДНІ ЯЙЦА**.

В уявленнях багатьох, яйце втілювало

джерело життя і усього Всесвіту.

Наші предки, слов'яни, називали розписані яйця «красними яєчками».

Таємниця яйця – зародка життя, як і таємниця дерева, тисячоліттями викликали найрізноматніші асоціації й були одним із найбільших див для стародавніх людей. Згодом, і яйце, й дерево у слов'ян стали символом перемоги життя над смертю.

Святкування приходу весни в давні часи на території сучасної України припадало на кінець квітня – початок травня. В ті радісні моменти дівчата й хлопці, старі й малі йшли до оживаючого від зимної сплячки гаю, чи то лісу смерекового у Карпатах, де піснями й танцями славили повернення життєдайнішого весняного сонця, влаштовували різні ігри та забави, катали розписаними символічними яйцями, що згодом перейшли в орнамент. Повір'я, що загадкове магичне яйце дає життя, виявилось живучим.

Цікаво знати, що майже весь рослинний орнамент, що зустрічаємо у всіх українських писанках, здебільшого пов'язаний з рослинами, відомими своїми лікувальними якостями.

Про писанки Карпатського регіону, так звані «гуцульські», існує багато легенд. В одній із них говориться: «За високими горами, за шумливими потоками, де далеко у безвістях, у темнім ізворі, на дванадцятьох ланцюгах сидить найстарший Ірод Пекун, прикутий до чорної скелі, рветься з тих ланцюгів та посилає гінців своїх на землю: «А йдіть ви, ослужалі мої, довідайтесь, чи говорять люди до себе, чи ні, чи гніваються поміж, чи ні, чи шанують діти батька й матір, чи брати і сестри не ворогують між собою, чи сусід сусіда не продає і чи пишуть ще писанки та чи палять вогні на Юрія?»

І долітають тоді гінці, переглядають, а коли повертаються назад – повідомляють: «Ой біда, біда! Сповідуються ще люди і мирно поміж собою живуть. Та я батька та матір шаную, та й брати з сестрами гарно живуть поміж собою, сусід судіда не продає, а писанки люди ще пишуть й писанкарі ходять і кукуцарі («кукуци» – маленькі хлібці, їх печуть у страсну середу. Тут кукуцарі – ті котрі приго-

щають на свято). Й вогні ще на Юрія палять. Та й тоді Пекун плаче, гірко говорячи: «Ой, не скоро, мабуть, цей світ згине!». Коли люди сваряться, тоді Іроду стає легше і тоді він

радіє і сміється: «Як перестануть люди писанки писати та на Юрія класти вогні – світ цей згине і пам'яті по нім не лишеться! Та й доти буде світ стояти, доки люди будуть писанки писати та на Юрія вогні палити»...

У найбільших музеях України, з яких я був, – у Коломиї, Івано-Франківську і Львові, де знаходяться і писанки українок-гуцулок з гро-

мади Ульма (Марії Марочко, Вікторії Чига, Сільвії Фундюр та Іляни Готопіли), спостеріг, що жоден орнамент не повторюється.

В гуцульських писанках найпоширеніші геометричні мотиви, але в них також часто зображають і домашніх та диких птахів, тварин – півників, курчаток, баранчиків, раків та інших.

Дуже поширені так звані тематичні писанки із зображенням пір року: весни, літа, осені та зими, але найчастіше – весни, бо ця пора року приносить людині багато радощів, надій і сподівань; знову пробуджується до життя

вся природа, цвіте і зеленіє, після зимової сплячки одягається у барвистий наряд.

Про писанку та писанкарство можна писати дуже багато, бо це ремесло в останній час розвинулось. Наприклад, у селах громади Ульми має масовий характер. Дуже багато писанкарів виготовлені писанки висилають на продаж в Америку (США), Канаду, в Західну Європу де писанку продають за 5 євро, і це їх постійне заняття. Творцям цього мистецтва не чужі Німеччина, Австрія, Франція, Італія та інші, де наші писанкарі організують виставки. Писанки купують музеї, церкви та фізичні особи.

Недавно вийшла з друку поширена робота Олексія Соланченка «Українські писанки Карпатського регіону», в якій автор-мистецтвознавець, член Спілки художників України, майже все сказав про писанку й писанкарство. Цю важливу книжку маю і тимчасово, вона знаходиться в Університеті «Штефана Великого» із Сучави. Із неї студенти та викладачі кафедри філології документуються.

Підготував Юрій ЧИГА

ПИСЬМЕННИК І ЛЮДИНА ПЕРШОЇ ВЕЛИЧИНИ

Галина ТАРАСЮК

Як відомо, ще в радянські часи Чернівецька обласна письменницька організація мала творчі зв'язки з українськими письменниками Румунії, точніше, з тими, які жили і творили в Південній Буковині, в Сучавському повіті. Однак активізувалися вони під час так званої перебудови, коли нарешті повіяло довгоочікуваними вітрами свободи. Тоді, в кінці 1980-х років, чернівецькі письменники під керівництвом Василя Фольварочного частіше стали обмінюватися творчими візитами і не тільки з українськими, а й румунськими колегами, проводили спільні літературні заходи, перекладали одні одних. Саме завдяки цим зв'язкам, спілкуванню з літератором і громадським діячем Степаном Ткачуком, який очолював українську спільноту в Румунії, Іваном Негрюком та іншими я особисто багато чого цікавого дізналася про насичене подіями і явищами літературне життя в цій країні, зокрема, і про активний розвій української літератури, якому сприяло відкриття у 1969 році знамените видавництво для національних меншин «Критеріон», часопис «Наш вік», почула прізвища і зацікавилася творчістю таких відомих українських письменників, як Михайло Михайлюк, Микола Корсюк, Іван Ковач, Кирило Куцюк-Кочинський, літературознавці Іван Ребошапка, Магдалена Ласло-Куцюк та ін., які жили і творили в Бухаресті. Признатися, уже вражав сам факт існування чималої спільноти українських письменників Румунії, адже тоді я не чула про щось подібне, приміром, у густо заселеній українцями «братній» Росії, чи в далекій Канаді, чи в ближчій Польщі. Тож, звичайно, як письменниці і журналістці (тоді я працювала в «Молодому буковинці») хотілося ближче познайомитися з цими звитяжцями українсько-го духу і слова.

Власне, тоді, в другій половині 1980-х і виникла в мене ідея видати збірник української поезії Буковини (Північної і Південної), а також антологію румунської поезії у власних перекладах, починаючи від геніального Міхая Емінеску, юнацтво якого минуло у благословенних Чернівцях, вражаючи драматичного Ніколає Лабіша і завершуючи своїм ровесником – яскравим Мірчею Дінеску. Заради звершення цих нелегких літературно-видавничих «подвигів», спеціально продовжила вивчати румунську мову, якою захопилася ще в роки навчання на філологічному факультеті Чернівецького університету, і поволі перекладати Емінеску.

Однак, від цих творчих, сповнених тихої поезії, намірів відвернув стрімкий розвиток політичних подій, які потрясли терени СРСР і соціалістичного табору на порубіжні 80-90-х років ХХ століття, не обминувши, звісно, і Буковину. 11 лютого 1988 року нарешті в Мармуровому залі Чернівецького університету відбулася Установча конференція обласного Товариства української мови імені Тараса Шевченка, право на яке чернівецька науково-творча інтелігенція буквально вела тяжкі затижні бої із ще існуючим обкомом Компартії України. Особливо опирався і агресивно огризався тогочасний заввідділом освіти Георгій

Філіпчук, не підозрюючи, що дуже скоро, осіянний ідеями свободи і незалежності України, він прозріє і на хвилі змагів за її самовизначеність, очолить новообрану обласну владу. Отакі метаморфози тоді творилися з чиновницько-партійним людом. Та менше з тим, а більше – про ті події, що справді варті уваги.

Створення Товариства української мови імені Тараса Шевченка було першою перемогою демократичних сил на Буковині і найяскравішим моїм спогадом про ті буремні часи. Можливо тому, що на тих вікопомних установчих зборах мене одноголосно обрали редактором майбутнього друкованого органу ТУМу?.. Коли ж на засіданні щойно обраного правління Товариства було вирішено, що газета має називатися «Час» і продовжувати патріотичні традиції однойменного українського часопису, який виходив у Чернівцях перед Другою світовою війною, я дала згоду. Отож, погодилася в надії, що нарешті на Буковині з'явиться справді незалежна демократична культурологічна газета, в якій можна буде (нарешті!) порушувати зневажені комуністичним режимом проблеми національного духовного розвою: історії, мови, культури, літератури, а також друкувати «усю правду», яку й досі «фільтрувала» державна партійна преса. А незабаром почалися виснажливі, півторарічні, безкінечні перемовини із працівниками сектора преси відділу ідеології Чернівецького обкому партії – Василем Васканом, Орестом Проданюком та Юхимом Гусарем. Я переконувала цих милих людей, в якийсь мірі своїх колег – журналістів і письменників, у важливості такої незалежної газети для оновленої партійною горбачовською перебудовою Буковини.

Узагалі-то, для багатьох буковинців то були часи великих змін і ще більших надій, яких, на жаль, багато не хотіли, а то й побоювались. Щодо мене, то я просто фонтанувала ідеями. Ще б пак! У листопаді 1989 року мені пощастило взяти участь у просто-таки епохальній Всесоюзній (нагадую, тоді ще був Радянський Союз) конференції жінок-письменниць, яку збирала в Москві за ініціативи і підтримки Раїси Горбачової відома поетеса Лариса Васи-

льева з метою консолідувати жіночою енергетикою національні творчі сили, що, в передчутті падіння радянської імперії, уже розбігалися по своїх національних революційних «окопах». І повернулася з Москви впевненою у незворотності демократичних процесів, і неймовірно гордою тим, що саме наша українська делегація провалила цей прожект. Що саме українські письменниці, а точніше, ми удвох з Раїсою Іванченко, переконали колег-письменниць із союзних республік не голосувати за створення нової, контрольованої Москвою літературної «артілі», протиставивши їй свій прожект незалежної від ідеологічних утисків міжнародної організації вільних жінок-письменниць.

Не пригадую, чи вплинув мій візит до Москви на створення осередку Товариства української мови при Чернівецькій обласній письменницькій організації у грудні 1989 року, зате пригадую, як потрясла мене подія, яка сталася майже в ці самі дні, – Груднева революція в Бухаресті 1989 року, а надто та радикальна рішучість, з якою румуни прощалися із своїм колоніальним комуністичним минулим і його диктатором Ніколає Чаушеску.

Отоді-то я згадала про свої плани видати антологію українсько-румунської буковинської поезії і взялася їх реалізувати. На жаль, ми тоді ще перебували в силовому полі радянських традицій і ментальності, у липких тенетах Москви. Коротше кажучи, своїми грандіозними планами я поділилася з чернівецькими румунськими письменниками Василе Теріцану і Василе Левицьким, які не тільки підтримали мене, а й пообіцяли всіляко сприяти мені в добрих починаннях. До речі, саме вони розповіли мені про міжнародні літні курси румунської мови, які щорічно відбуваються при Бухарестському університеті, в яких мені конче треба взяти участь, і обіцяли познайомити мене, точніше, зв'язати, із шанованим ними українським письменником з Бухаресту і редактором щойно створеного українського часопису «Наш голос» Михайлом Михайлюком.

Не пригадую, де, коли відбулася наша перша очна чи заочна зустріч з Михайлюком, але моя заява на ім'я секретаря Спілки письменників СРСР Верченка Ю. М. з проханням дозволити як перекладачу з румунської виїхати за кордон, в Румунію, для участі у літніх курсах румунської мови, датована 9 січня 1990 року, а також листи до мене Михайла Михайлюка засвідчують, що моє бажання укласти і видати антологію буковинської поезії, передмову до якої написав би він, знайшло відгук у його серці. Вже в першому листі Михайло Михайлюк потішив обґрунтованими і досить фаховими порадами щодо нашого майбутнього міжнародного видавничого прожеку:

«Вельмишановна пані Галино!

Насамперед дякую за листа і за те, що мали терпіння прочитати мій «Міст без поруччя» і великодушність похвалити автора...

А Ваша пропозиція щодо співробітництва над антологією буковинської поезії робить мені велику честь. У принципі я згідний з нею. Але маю до Вас кілька запитань: коли б мала появитись антологія? Скільки сторінок повинна б мати оглядова стаття? Як писати її, не знаючи, чиї вірші ввійдуть до антології і скільки? Напишеш чи тільки згадаєш про когось, а дивись, він не появиться у книжці. Підбір віршів – річ суб'єктивна. Що подобається мені, може не сподобатись Вам або комусь іншому, хто повинен схвалити антологію до друку.

Я розумію, що у Вас немає книжок наших поетів. В тому числі буковинців. Але вони є у

(Продовження на 6 стор.)

ПИСЬМЕННИК І ЛЮДИНА ПЕРШОЇ ВЕЛИЧИНИ

(Продовження з 6 стор.)

нашого спільного друга Івана Кушнірика. Гадаю, він дозволив би Вам ознайомитись з ними. Це Степан Ткачук, Іван Негрюк, Орест Масикевич, Корнелій Ірод, Теофіль Ребошапка, Стеліан Груя, Михайло Волощук, Михайло Михайлюк, Іван Непогода, Марія Балан. Ще можна взяти до уваги кількох авторів, в яких немає збірок. Вони друкувалися і друкуються в газеті «Новий вік», у колективних збірниках. Все залежить від критеріїв, які лежать в основі антології: тільки якість чи й кількість?

Чекаю Вашої відповіді, і в залежності від неї можна буде почати роботу. Важливий також такий факт: треба буде знайти можливість безпосереднього контакту і законну форму нашого співробітництва. До того часу я трішки пометикаю над даними матеріалами, складу біографічні довідки.

Ваша збірка «Горельєфи» – чудова.

Бажаю Вам здоров'я і творчих успіхів!

Михайло Михайлюк

П.С. Можливо, зберу збірки згаданих поетів і вишлю їх Вам. Прошу писати на домашню адресу».

Цей лист недатований, але за логікою подій, написаний у лютому 1990 року. Про те, наскільки серйозно Михайло Михайлюк ставився до нашого проекту, видно з листа, датованого кінцем березня 1990 року:

«Шановна пані Галино!

Вже цілий місяць пробую зв'язатися з Вами по телефону, але безуспішно – міжнародні телефонні зв'язки в нас перевантажені.

Зрозумівши з нашої короткої розмови під час зустрічі в Чернівцях, що можна ще доповнити складену Вами антологію сучасної (буковинської) поезії, я взявся до роботи: вибрав вірші К. Ірода, О. Масикевича, Стеліана Груї, Ст. Ткачука, Теофіля Ребошапки (власні вірші), а Негрюкові й Волощуків Ви маєте. Якщо йдеться про повне представлення поезії цієї області, то можна б додати дещо з Івана Непогоди, Марії Балан, Сав'юка, котрі значно слабші. Хоча мав замовлення на матеріали з Києва, я взявся і до «накреслення» передмови. Але не знаючи з точністю, в якій стадії робота над антологією (на жаль, від нашої зустрічі минув місяць), зупинився, постійно сподіваючись, що все ж таки вдасться зателефонувати Вам.

В день написання листа я виїжджаю до Сучави. На тиждень. Стільки ж часу «йтиме» до Вас лист. Значить, у перші дні липня (очевидно, березня. – В. А.) я вже буду в Бухаресті і зміг би закінчити роботу до половини місяця. Тому чекаю вашого листа або дзвінка й уточнення розмірів передмови. А щодо надісланих віршів – селекція за Вами.

Найкраще було б, якби ми могли зустрітись і владнати справу. На жаль, у нашій Спілці письменників тепер вибори, зміни, нікому займатися запрошеннями. Будуть запрошення на літні курси румунської мови. Я запропонував і Вас. Інший варіант був такий: щоб Чернівецька письменницька організація запросила мене (пробачте нескромність!) всього на три дні. Запрошення треба вислати на адресу румунської Спілки письменників, де в мене є

службовий паспорт. Дорога на мій кошт, тільки щоб було де переночувати. Якщо цей варіант відпадає, а моя участь в антології ще можлива, я вишлю матеріали поштою. Мій домашній телефон: 13 51 02.

З побажанням успіхів,

М. Михайлюк

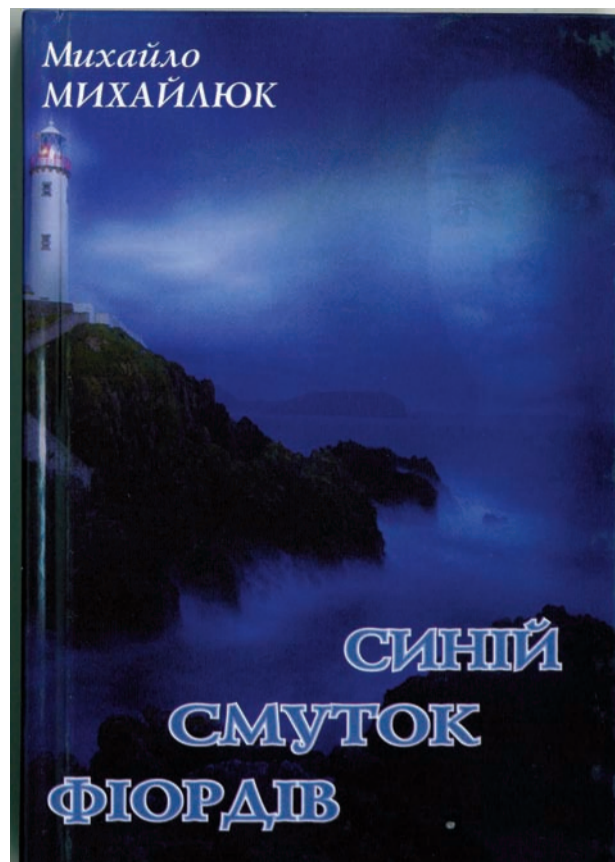
24 – III – 1990».

Звичайно, Чернівецька письменницька організація в особі її тогочасного керівництва з «невдомих причин», скажемо так, «не змогла» запросити Михайлюка в Чернівці. Не вітала вона і мою можливу участь у літніх курсах румунської мови, про що свідчить уже згадувана мною вимушена заява на ім'я Верченка. Правду кажучи, не пам'ятаю, чи був мені дозвіл з Москви, але те, що Москва, дякуючи нашим доморослим вірним ленинцям і «бдительним бойцам невідомого фронту», на початку 90-х ще міцно тримала нас, українців, біля себе, – факт незаперечний. Такі були непевні і ризиковані часи, коли справді революційні лави чесних патріотів кишіли «стукачами», перелицьованими в симпатиків, а почасти й очільників народних визвольних рушень. І тільки тепер починаємо розуміти, що якби у 90-ті незалежну Україну будували справді демократичні пробуджені сили, справжній народний РУХ, а не ряджені під рухівців комуністи й комсомольці, ми б мали зовсім іншу свою Державу Україну.

На жаль, я це відчувала на власній «шкурі» ще тоді, в 90-х, добиваючись дозволу і реєстрації газети обласного Товариства української мови газети «Час». Та коли, нарешті, отримала

дозвіл і приступила до обдумування першого номера довгожданого часопису, радість мою розвіяла «революційна», чи то пак «редакційна трійка», з якої я знала тільки одного – журналіста «Молодого буковинця». Двоє інших «активістів» взагалі невідомо звідки взяли, чи то пак, відомо... Коли ж на першому засіданні мої погляди щодо політики і напрямку газети розійшлися з поглядами «редколегії-

редакції», я зрозуміла, що мою мрію створити незалежний суспільно-політичний і разом з тим літературно-мистецький часопис європейського рівня ці хлопці накрили «мідним тазом». І якщо я погоджуся на співпрацю з ними, то або сяду в тюрму, або дістану інфаркт. А в мене – малі діти і непочатий край роботи на ниві літературній... На жаль, в подальшій роботі уже над першим номером газети ситуація загострилася настільки, що я зрозуміла: ніколи з совєцького хама не буде європейського пана... А зрозумівши, вирішила написати заяву на звільнення з посади редактора «Часу» одразу ж після виходу у світ першого його номера. На жаль, мої півторарічні труди і старання не були удостоєні простої подяки ні від керівництва ТУМу, ні від «куратора» газети, ні від маловідомого тоді професора (ім'ярек) – не будемо його рекламувати.

Правду кажучи, це був перший удар по всіх моїх патріотичних планах і міжнародних проєктах, а головне – по ілюзіях, що можна, старими методами і засобами побудувати нову Україну...

І по сьогодні Михайло Михайлюк не відає – не здогадується, що чверть століття тому врятував мене від найстрашнішого, що може бути для таких невинуватих революційних романтиків, як я: незворотного розчарування. Так! Коли я вже була на грані відчаю, раптом згадала про Михайла Михайлюка, з яким одночасно починали організувати незалежні часописи: я – газету «Час», а він – «Наш голос», про антологію, літні курси румунської мови, на які він мене рекомендував їх організаторам. Це був порятунок!

Тож після важких, хоч і не довгих роздумів я написала заяву на звільнення мене з посади редактора щойно створеної газети «Час» і, як згодом жартувала, попросила політичного притулку в Румунії, яка так рішуче позбулася свого комуно-гебіського минулого: написала Михайлові Михайлюку, що з радістю прибуду в Бухарест на курси румунської мови. А небагом і отримала офіційне запрошення за підписом голови Спілки письменників Румунії, знаменитого поета Мірчі Дінеску «взяти участь у 31-му випуску літніх курсів і наукових колоквиумів мови, літератури історії та мистецтва румунського народу, які відбудуться з 22 липня до 17 серпня 1990 року в Бухаресті». І листа від Михайла Михайлюка:

(Закінчення на 10 стор.)

Свято Пасхи – Світле Воскресіння Христове

Свято Пасхи, Воскресіння Господнє або Великдень – це найважливіше християнське свято. Українці-горяни вживають більше «Великдень», тобто Великий день, а Воскресіння – Божа Служба вночі, із Суботи Великодньої до Неділі – день Великодня, а Свято Пасхи – бо в

цей день освячується Пасха та інші м'ясні та молочні продукти.

Євреї, святкуючи старозавітну Пасху, згадували про визволення предків своїх від рабства єгипетського. Християни сьогодні святкують новозавітну Пасху, радіють визволенню через Ісуса Христа усього людства від рабства диявола і даруванню нам життя та вічного блаженства. За важливістю благодіянь, одержаних нами через Воскресіння Христове, Пасха є свято свят і торжество, тому й богослужіння цього свята відрізняється від інших величністю та незвичайною урочистістю.

Задовго до півночі, у світлому одязі сходяться у храм і побожно чекають початку пасхального торжества. Священосприятелі облачаються у найсвітліші ризи. Близько півночі урочистий благовіст сповіщає, що настає велика хвилина –

світлоносне свято Воскресіння Христового. Священослужителі з хрестом, світильниками і кадилами виходять з вітаря і разом з присутніми, подібно до мироносиць, які ходили дуже рано до гробу, обходять навколо церкви, співаючи «Воскресіння Твоє, Христе Спаси, ангели співають на небесах, і нас на землі сподоби чистим серцем Тебе славити». В цей час з дзвіниці, немов з небес, линуть радісні пасхальні звуки дзвонів. Усі віруючі йдуть із запаленими свічками, виражаючи цим духовну радість світлоносного свята.

Хресний хід зупиняється біля зачинених дверей церкви, немов біля дверей гробу Христового. І тут, після звичайного виголосу, священник, подібно до ангела, який сповістив мироносицям біля гробу про воскресіння Христове, першим виголошує пісню «Христос воскрес із мертвих, смертю смерть подолав, тим, що в гробах, життя дарував». Ця пісня тричі повторюється священослужителями і хором.

Увесь Світлий пасхальний тиждень дзвонять в усі дзвони.

Починаючи з першого дня Пасхи і до вечері свята Св. Тройці колінопреклонність і доземних поклонів робити не заведено.

Пасхальні пісенспіви співаються у церкві до свята Вознесіння Господнього, яке відзначається на сороковий день після першого дня Пахи.

Юрій ЧИГА

Цікаві факти про Великдень

ТРАДИЦІЯ ФАРБУВАННЯ ЯЄЦЬ

Звичай розфарбовувати яйця не є тільки український. Цей звичай відомий усім європейським народам. Українці надали йому питомих рис, розфарбовуючи яйця звиклими в українській народній культурі орнаментами. Звичай розфарбовувати, а потім розбивати яйця символізує нове життя. Тобто, яким би гарним не було

туземне життя, воно мусить відійти і дати місце новому життю. Розбивання свяченого яйця також символізує Воскресіння, яке чекає кожного християнина. Старе християнське передання пов'язує звичай розфарбовувати яйця зі св. Марією Магдалиною, яка проповідувала римському царю Тиберію про Христове воскресін-

ня. Як приклад, свята взяла яйце, яке, хоч і гарне, мусить позбутися своєї шкарлупки, щоб з нього вийшло курча, нове життя.

НАЙСТАРІША ПАСКА

В світі найстаріша паска була спечена у Страсну п'ятницю в 1821 році. Сімейну реліквію зберегла 91-річна уродженка Лондона Ненсі Тітман. Дивно, що паска не тільки не запліснявіла за стільки років, але і пахне як свіжа. Більш того, на ній чітко збереглося зображення хреста, який зробив пекар під час випічки. Паску дуже дбайливо зберігають, виділивши їй місце у спеціальній коробочці. Знавці вражені настільки дивовижною здатністю паски не псуватися стільки років.

НАЙБІЛЬША ПИСАНКА

На території Канади, в містечку Вегревілл, розташованому на схід від Едмонтону, знаходиться найбільше в світі пасхальне яйце. Його довжина становить 8 м, а ширина – 5 м. Ця «писанка» вагою близько 2270 кг зроблена з уламків літаків. Виготовили цей пам'ятник на згадку про тих українців, що першими приїхали до Канади.

ПИСАНКОВЕ ДИВО В УКРАЇНІ

У 2010 році у Софійському соборі з'явилося унікальне панно – Пресвята Богородиця, складена з 15 тисяч розфарбованих вручну писанок. Художниця Оксана Мась працювала над цією дивовижною мозаїкою майже рік. Писанки для роботи розмальовували по всій Україні – і професійні художники, і друзі, і діти, і черниці. Мозаїчне панно «Погляд у вічність» вагою 2,5 тонни зображує очі образу Діви Марії, і створено за мотивами однієї з старовинних українських ікон періоду бароко.

ДО 202-ИХ РОКОВИН З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Мені однаково... і не однаково

«Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні.
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині –
Однаковісінко мені.
В неволі виріс меж чужими
І, не оплаканий своїми,
В неволі плачучи, умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій – не своїй землі.
І не пом'яне батько з сином,
Не скаже синові: **Молись.**
Молися, сину: за Україну
Його замучили колись».
Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окрадену, збудять...
Ох, не однаково мені.»

(Тарас Шевченко: Між 17 квітня і 19 травня 1847, С. – Петербург)

Не знаю чому, але не випадково пишуться мені ці рядки цього року, між 9 квітня та 8 травня, – після місяця від дня народження Праведного української «сем'ї» і до місяця післявеликодньої поминки Предків усопших в Бозі.

Це, мабуть, і тому, що однаково мені чи буду жить я в Негостині, чи ні, чи хто згадає, чи забуде мене в моєму рідному селі, але і

тому, що не однаково мені, що тут, на волі, між своїми, «виросло», оспіване своїми, невмируще погруддя Великого Кобзаря!

Бо не забрав він все з собою і не малого сліду «покинув» у нашій славній Негостині, на нашій – своїй землі, щоб поминали його батько з сином і казав би батько синові: **Молись. Молися, сину: за Україну Його замучили колись.»**

Мені не однаково чи буде той син негостинський молитися, чи ні, бо «...Не однаково мені, / Як Україну злії люде / Присплять, лукаві, і в огні / Її, окрадену, збудять...»

Не однаково мені, якщо і по

сьогодні не зникли ті, що «на розпуттях велелюдних» «оглухли, не чують, кайданами міняються, правдою торгують і Господа зневажають, – людей запрягають в тяжкі ярма, орють лихо, лихо засівають», і чваняться... «що добре ходити в ярмі, ще лучче, як батьки ходили».

Не однаково мені, що шукають побратими «у чужому краю ... того, чого немає і на небі, а не тільки на чужому полі», і не розуміють що «в своїй хаті своя й правда, і сила, і воля», що повинні вчитись «так, як треба», щоб «й мудрість би була своя».

Не однаково мені, якщо не «прочитаєте знову тую славу» і молю вас «читайте од

слова до слова, не минайте ані титли, ніже тії коми, все розберіть... та й спитайте тоді себе: що ми?... чий сини? яких батьків?», і аж тоді «побачите славу, живу славу дідів своїх».

Не однаково мені, якщо в серцях наших не битимуть разом із кров'ю заповітні слова Батька: «Учітесь, читайте, / І чужому научайтесь, / Й свого не цурайтесь, / Бо хто матір забуває, / Того Бог карає, / Того діти цураються, / В хату не пускають, / Чужі люди проганяють, / І не має злomu / На всій землі безконечній / Веселого дому.»

Якщо однаково мені, у Воскресну неділю, чи першим я візьму світло на свічу, чи останнім, то не однаково мені, якщо не освічусь святою Правдою розіп'ятого Вчителя.

Якщо однаково мені, у свята вшанування Тараса Шевченка, найпочеснішого гостя Негостини, чи сніговій пустує, чи ясне сонечко сіяє, чи морозенко щипає за щоки, чи теплий вітерець гладить чоло, чи поклонюсь я першим, чи останнім, то не однаково мені, якщо Праведний не почує на устах негостинських батьків, синів та онуків свої святі слова: «Обніміться ж, брати мої, молю вас, благаю!...»

І так приємно на душі, що й цього року в моєму рідному селі, в нашій славній Негостині, провід місцевої організації СУРу, за піклуванням голови Сучавської філії та її проводу, за фінансовою підтримкою центрального проводу СУРу, вшанували на повітовому рівні 202-і роковини з дня народження генія українського духу, Праведного Батька всіх українців світу, Тараса Григоровича Шевченка. Як справжнє свято, воно, вшанування, розпочалось панахидою за упокоєння душі вічного Кобзаря долі українського

роду, відправленою в місцевій церкві «Святого Димитрія» преподобним отцем-парохом Данієлом Петрашук. Святслужба відбулася в присутності високоповажних гостей з України, радника-посланника Посольства України в Румунії Теофіла Рендюка, депутата в Парламенті Румунії Івана Марочка, представників СУРу повітового рівня та місцевого, діячів культури і місцевих віруючих.

Після поминального святслужіння отець-парох привітав гостей, наголосив на особливу честь, яку має Негостина та її мешканці від того, що «загостив» тут Великий Кобзар. Таким чином, березневе світло відродження природи збагачується світлом духу українського генія і освітлює наші серця і душу мудростю його слова, красою його зображень,

Євсебій ФРАСИНЮК

Фото автора

ДО 202-ИХ РОКОВИН З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

надією на справжню волю українського народу, насамперед, та всіх українців світу.

Радник-посланник Теофіл Рендюк та депутат Іван Марочко звернули увагу присутніх в

українського народу, на еспланаді Культурного дому Негостини. Після інтонування гімнів Румунії та України привітав гостей та всіх учасників вшанування мер громади Балківців-Негостини, Васіле Урсакі. Виконанням ряду пісень на слова Шевченка негостинським хором колективом ансамблю «Червона калина» під диригентською паличкою видатного культурного діяча Миколи Майданюка було створено оту магію свята і я переконаний, що в душі кожного українця, присутнього біля погруддя невмирущого поета, пролунали хоча б і тільки кілька рядків, на котрих він так щиро нанизував думи свої, діти свої, квіти...

негостинському Божому храмі на те, що Шевченко є не тільки геніальним українським поетом, а й глибоким знавцем Святого Письма і щирим віруючим, що найбільша частина його віршів – це постійна молитва до Всевишнього за добру долю українського роду, за волю й благо всього люду.

Друга частина відзначення 202-их роковин з дня народження незрівняного поета відбулася біля погруддя Кобзаря духовного епосу

Представив свою книжку «Наш Шевченко» (вид. Букрек, Чернівці, 2015), негостинський професор, культурний діяч, письменник Іван Кідещук. Зібрано тут – сказав промовець – наукові статті, рецензії та репортажі про визначні події вшанування Шевченка, нотатки з паломницької дороги до Канева, і все це він дарує Шевченкові, своїм негостинцям і всім шанувальникам українського красного слова.

Вельмишановними гостями з України були представники адміністрації та культурної діяльності міста Заставни, члени колективу «Оберіг», які подарували наставнику ансамблю «Червона калина» ювілейне повне видання Кобзаря, а всім присутнім подарували у виємковому виконанні студенткою Чернівецького університету, ряд шевченківських віршів.

богу», що «був сином мужика і став володарем в царстві духа», що «був кріпаком і став велетнем в царстві людської культури», але не однаково мені, чи вивчаються Шевченкові вірші, чи ні, чи освічують вони нам Правду у душі, чи творять волю у нашому естві, чи еднають щиро нас, чи ні, не однаковісінько мені!...

СВЯТО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ТУЛЧІ

Традиційно в кінці березня українці повіту Тулча відзначають день народження Тараса Шевченка. Також традиційно на заходах українців присутні мер Тулчі Константин Ходжа, представник Посольства України в Румунії – цього разу Радник-посланник Посольства України в Румунії Теофіл Рендюк, перший заступник голови Союзу українців Румунії Богдан Мойсей.

До нетрадиційного – і це безсумнівний позитив – слід віднести новинки, що з'являються щороку. Йдеться, насамперед, про участь представників з України. Ми намагаємося підтримати наших побратимів в Румунії, щоправда поки що на основі приватних ініціатив. Цього разу український режисер-документаліст Валентин Сперкач завітав до Тулчі з Києва разом з молодим талановитим бандуристом Ярославом Джусем. Українські пісні зі свого репертуару подарувала присутнім студентка історичного факультету Анастасія Гладенька. Активісти української громади отримали від одеситів подарункові примірники Кобзаря. Але чи не найбільшим враженням від зазначеної події – розголос в соціальних мережах в Україні. Інформація про захід поширювалась у мережі Facebook і швидко тиражувалась, супроводжуючись численними коментарями і враженнями. Не буде перебільшенням твердження, що саме цього року про українську громаду в Румунії в пониззі Дунаю в нашій країні дізналося значно більше людей, ніж у попередні роки.

Варто відзначити і зростаючий інтерес в Тулчі до української культури, особливо серед дітей і молоді. Свідченням цього є активна творча діяльність учасників художніх колективів різних вікових груп – від школярів молодшого віку до учасників хорів груп зі стажем. За керівництва

Тулчанською філією СУРу Дмитра Черненка ця діяльність помітно активізувалась.

Ще одним важливим результатом таких заходів є можливість обмінятися думками щодо оцінки стану ситуації, обговорити перспективи майбутніх культурологічних програм і проектів. Ось і цього разу йшлося про реалізацію намірів створення історико-етнографічного комплексу «Дуна-

вецька Січ», про подальшу освітню і просвітницьку роботу з залученням студентів історичного факультету. Ми цю роботу вже розпочали, започаткувавши конкурс імені Ананія Коломійця, виконанням обряду «Маланки» розраховуємо на продовження вивчення і реконструкцію обрядів календарного і родинного циклів. Спілкуючись, ми дізналися про реальні наші можливості для об'єднання зусиль, поглиблення роботи і популяризації багатства культури української діаспори у Нижньому Подунав'ї. Є всі підстави сподіватися на продовження нашої співпраці.

В'ячеслав КУШНІР

ПИСЬМЕННИК І ЛЮДИНА ПЕРШОЇ ВЕЛИЧИНИ

(Початок на 5 стор.)

«Дорога пані Галино!

Вашого листа одержав, за який щиро дякую. Не висилаю Вам ще ніякого матеріалу, оскільки маю надію, що невдовзі зустрінемось у Бухаресті. Сподіваюся, що Ви вже одержали запрошення на літні курси румунської мови, які відбудуться 22 липня – 15 серпня у гірському курортному місті Сіная. Останні три дні – відвідання буковинських монастирів.

До Вашого приїзду появиться перший номер нашого літературного журналу під назвою «Наш голос». Видає його Спілка письменників. У ньому друкуємо вісім Ваших поезій із вступним словом Магдалени Ласло-Куцюк. Звичайно, за них одержите гонорар. Як головний редактор, постараюсь, щоб він був «солідним». Прошу Вас розпочати «пропаганду» на наш журнал у Чернівцях. Звичайно, якщо маєте час і добру волю. В другому номері [журналу] будуть матеріали, які неодмінно зацікавлять чернівецьких літераторів: не включене до жодних видань оповідання О. Кобилянської, вірші забутого укр[аїнського] буковинського поета.

Якщо Вам не трудно, запитайте Василе Терцяну чи не міг би передати Вами позику. Я, мабуть, у вересні поїду до Києва, де гроші будуть мені потрібні. Дякую за запрошення на конференцію, тільки, на жаль, я не мовознавець.

Подзвоніть, яким поїздом приїжджаєте, щоб ждати вас на вокзалі в Бухаресті. З Києва прибуде Микола Чищевий. Його домашній телефон 2939731. Можливо, прибуде тим самим поїздом. Чекаємо!

М. Михайлюк

2 липня 1990».

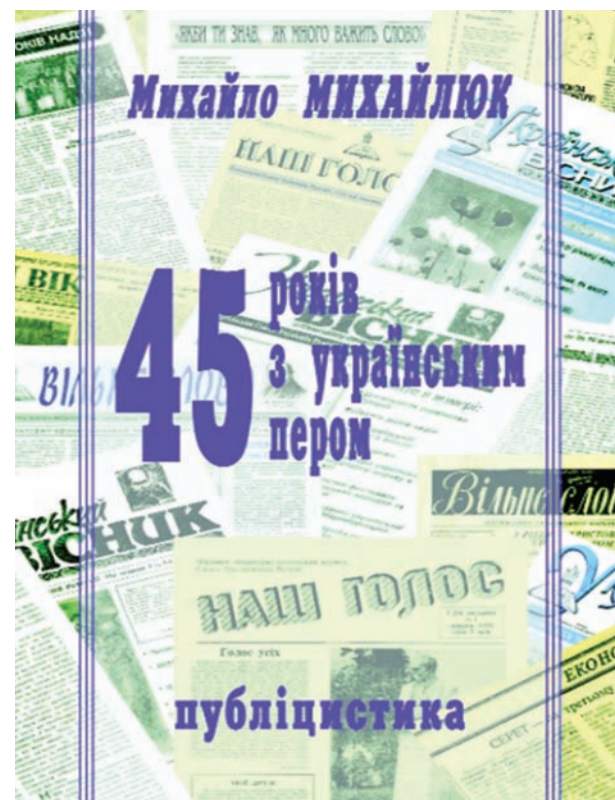
Від такого щирого привіту і думки, що матиму можливість вирватись у вільний світ, у мене просто-таки вирости крила. Відвізши дітей на літо в село до родичів, я купила квиток, збирала валізу, і, як було домовлено з Михайлюком, приїхала до Бухареста за кілька днів до початку роботи курсів. І одразу ж на вокзалі – із ще одним запрошеним – київським письменником і перекладачем з румунської Миколою Чищевим – опинилася в атмосфері теплоти, доброзичливості і приязні. Із вдячністю згадую милу,

вродливу і привітну дружину Михайла Михайлюка, яка щиро прийняла мене у свій гостинний дім. Що ж до самого пана Михайла, то він був для мене одночасно невтомного чічероне і добрим янголом-охоронцем. Дякуючи його такій затишній лагідності, людській толерантності, моє перебування в Бухаресті перетворилося у велике свято душі. Грандіозним відкриттям багаті традиціями і новаторством української літератури європейської «проби» на теренах Румунії стало знайомство із прекрасними письменниками Корнелієм Іродом, Миколою Корсюком, Іваном Ковачем, дивовижною жінкою, відомим літературознавцем Магдаленою Ласло-Куцюк, її чоловіком Кирилом Куцюком-Кочинським, подружжям Шандро, та ще багатьма істино щирими українцями. Не забудуться цікаві й теплі зустрічі з читачами, вечори поезії, до яких долучився колоритний, невсипущий діяч, чудовий поет і перекладач Степан Ткачук.

Благодійною була моя поїздка і в плані вивчення румунської мови, яку я вдосконалювала з кількома сотнями закоханих у неї людей різних національностей – у чудовому гірському куточку – Сіная, в санаторії, розташованому недалеко від резиденції румунських королів і недавно розстріляного диктатора Чаушеску. І майже щовихідних нас із Миколою Чищевим навідували в Сіная Михайло Михайлюк із дружиною та подружжя Шандро. Незабутнє враження справила і кількаденна екскурсія православними монастирями Південної Румунії, нагадавши мені добрі часи, в які мирно, а часом і по-братськи співіснували і співпрацювали наші предки: русичі і волохи. Чимало дізналася і трагічних життєвих історій українців Румунії з часів більшовицьких... Колись, як Бог допоможе, можливо, й напишу.

Місяць незабутніх зустрічей з новими друзями, старанного пізнання румунської мови, культури та історії і української душі «запорожців за Дунаєм» минув непомітно. Оновлена, віджила, з душею, повною прекрасних вражень і з валізою, повною книжок і рукописів поверталася я в Чернівці із спекотного серпневого Бухареста, щоб через місяць, 7 вересня зустрітися з Михайлом Михайлюком, Корнелієм Іродом та Миколою Корсюком, Сільвією Забарченко в Україні – в Києві на Міжнародному фестивалі української поезії «Золотий гомін». Це був перший державний літературний захід, на якому вперше зустрілися українські письменники з усього світу: Віра Вовк – з Бразилії, Ліда Палій, Яр Славутич, Юрій Зуєвський – із США і Канади, Дмитро Нитченко з дочкою Лесею Ткач – з Австралії. Були гості з Росії, Білорусії, Казахстану... Всіх не перелічити.

Мабуть, тоді, золотого вересня 1990 року, вперше і востаннє усі великі концертні зали

столиці України були віддані в розпорядження її високості українській поезії, Українському, вільному від ідеологічних кайданів Слово, Мові рідній, яку плекають у найдальших куточках Землі геніальні, мудрі і мужні діти України. Та, мабуть, найвільніше і найзвучніше лунала Поезія на Тарасовій горі над Дніпром.

На жаль, з різних причин, як об'єктивних, так і суб'єктивних, почасти, і політичних (непорозуміння довкола пріснопам'ятного «Пакту Молотова – Рібентропа» тощо), наш з Михайлом Михайлюком проект з антологією буковинської поезії не був реалізованим. Що поробиш, коли в нашому світі часто політика вирішує долю літератури. Та все ж відбулося найголовніше – у 90-ті читачі великої України відкрили для себе феноменальне явище – творчість українських письменників Румунії. Пригадую, як делегацію моїх друзів вітали на заходах Міжнародного літературного фестивалю і «Золотий гомін», а відтак з'явилися публікації, книжки...

А потім знову в наших творчих зв'язках настало затишшя, яке, чесно признаюсь, не давало мені спокою. Надто після 2000 року, коли я переїхала з благословенних Чернівців до столиці. Совісно було, що такий потужний пласт модерної української літератури, створений на теренах Румунії, існує нібито поза материнським, материковим. Що навіть ми, письменники, не знаємо творчості своїх побратимів, таких потужних письменників європейського рівня, як Михайло Михайлюк, Корнеліій Ірод, Микола Корсюк, Іван Ковач, а тепер уже і представник молодшої генерації українського письменства Румунії Михайло Трайста.

На щастя, нове керівництво Національної Спілки письменників України в особі її голови Михайла Сидоржевського та голови Київської організації НСПУ Володимира Даниленка щиро зацікавлене в поновленні тісних творчих, зокрема, у спільних видавничих проектах із українськими письменниками Румунії. Минулого, 2015 року, новели Михайла Михайлюка, як і вище згаданих його побратимів, були надруковані в «Літературній Україні», «Українській літературній газеті», журналі «Київ»... Мрію побачити окремим виданням і талановиті, глибокі, пронизані болем і любов'ю до рідного народу новели й романи Михайла Михайлюка – письменника і людини першої величини та європейської проби, який давно займає почесне місце у великій українській літературі, і, звичайно, – в моєму власному золотому людському фонді.

На фото: під час літературного вечора у Союзі українців Румунії. Це єдине фото, на якому є мій скромний великий друг Михайло Михайлюк (перший зліва), і я (перша справа), а по середині – монументальна постать незабутнього Степана Ткачука і... (не впізнаю)...

Там, де до мами й тата звертаються на Ви

Прибули українські газети й журнали, а разом з ними і радість, бо знову почуватиму себе як дома. Найулюбленіша тема на цей місяць припала й мені до душі, бо вона присвячується нашій мові, яку називають то солов'їною, то калиною, то барвінковою. Багато віршів, а навіть і маленький сценарій, були надруковані в дитячій журналі «Дзвоник», на честь Міжнародного дня рідної мови. Тим більше мене це радує тепер, бо я недавно повернулася з Сучави. Побула на Буковині лише тиждень, проте набрала там стільки міцних вражень, що мені здавалося, ніби пожила там повний місяць. Там для мене життя інакше насичується і пахне якимось легким, світлим духом. Ніби повернулася в той вабливий і повік незмінений час свого дитинства.

Хочеться написати про день, коли відзначали пам'ять українських письменників, які народилися в Сучавській області. Святкування відбулося, як звичайно, в суботу, а наприкінці присутні послушали недовгий концерт у виконанні двох вокальних груп. Перша складалася з наймолодших «дітячів» на нивах співу, а друга – з уже велими звисних співачок, які самі прозвали себе «Свекрухами». Про першу хочу написати тепер, а про другу якось постараюся пізніше.

Чи тому, що я вперше послухала їх, чи тому, що всі оці чотирнадцять прекрасних діточок співали чудово по-українськи на маленькій сцені сучавського СУРУ, саме вони справили найбільше враження на мою душу. Це був невеличкий шкільний хор, який складається з учнів різних класів (від III-го до VIII-го), під дуже вдалим керівництвом їхньої вчительки Лоредани Мендріштяну, викладачки української мови в селі Калинешти-Купаренку, починаючи від II-го класу. Хочу ще підкреслити, що молода вчителька є випускницею філологічного сучавського факультету, де професором української мови була моя найкраща подруга Аспазія Реґуш-Сесерман. Саме вона вперше впізнала у своєї студентки талант до співу, тому і порадила Лоредані співати по-українськи. Це навіть дуже помагає вчительці, бо спів може скоро приваблювати дітей, щоб любити і весело вивчати рідну мову. Хор Лоредани носить дуже гарну та підхожу назву, котра всім до душі: «Надія». Так діти плекають майбутність рідної мови як у буковинських селах, так і в других околицях, де про українську мову дбають з таким же надійним живим інтересом.

Особливо мені було дуже мило слухати тих чудових малих співаків, які почували себе

заняли почесне друге місце.) Вони співали не лише своїми чистими і дзвінкими голосочками, а й міміками, жестами, можна сказати, всією душею. В їхніх веселих усмішках слухачі читали, що це діти щасливі, бо вміють співати; що вони радісні, бо в них така талановита вчителька, яка не тільки навчила співати їх, але й таки сама співає разом з ними на тій же сцені.

А про те, що оця радість могла би і не відбутися, нікому не змогло би навіть на думку припасти! Проте могло статися й так. Замовлена завчасно машина чомусь не з'явилася, щоб привезти дітей до Сучави. Та вони не здалися і не розійшлися по домівках, хоч того дня (27 лютого) було ще дуже холодно. А діти вже були одягнені в своїх легких костюмах. Котресь із старших подзвонило до вчительки, а та звернулася до інших, надійніших спонсорів. За той час нашим маленьким співакам довелося ще довгенько замерзати. Придумали навіть, як можна би їм погрітися, хоч трошки, в сільському магазині, але робили це тільки по черзі, бо вони боялися, що другий водій зміг би подумати, що діти розійшлися, якщо би їх не побачив на дорозі. Одні продавщиці зіставалися невдоволені, бо діти задовго «рипалися» дверима.

На сцені вже не було видно ніякого знаку від цієї неприємної пригоди. Діти співали і дуже раді-

ли, що вони там, на сцені, разом з їхньою талановитою вчителькою. Вони виконали сім українських пісень в такому порядку: «Україна і Бог», «Усмішка весни», «Я родом з того краю», «Ніби вчора, рідна мамо», «Я україночка», «Одна калина за вікном», «Червона рута».

Перша пісня – потрясаюча. Вона була виконана дуетом – Лоредана та Іоанна – тобто разом вчителька та її талановита учениця, яка була навмисне запрошена, бо вона вже вчиться в сучавському ліцеї «Петру Рареш» в десятому класі. Не можу не навести уривок з цієї пісні: «Встає земля, світанок зустрічає, // Наповнив вітер груди молоді, // І Бог на новий день благословляє, // Щоб бути Україні на землі!!!» Приспів: «Нашому роду нема переводу, А без держави немає народу, Наш заповіт: Україна і Бог!»

Всі чотирнадцятеро прекрасно вимовляли українські слова – від найменших до старших. Цікаво мені би знати, як їх будуть зустрічати таки на Україні, бо хор має вже й такий намір: співати і в місті Чернівці. (Дотоді, надіються, що знайдуться добрі люди, які допоможуть їм пристарати підходящі костюмчики.)

Цим дітям присутні довго плескали, навіть під час співу, особливо тоді, коли вони жестом до них нахилилися і вітали правою рукою, коли про-

мовляли приспів, який я вибрала для заголовка статті, взятий з пісні «Я родом з того краю». Зі всіх дівчаток я найбільше полюбила маленьку блондинку з довгими косицями, котра чудово виконала пісню «Я україночка». Багато з присутніх знімали фотографії, між якими була і я. Тож поспробую і вам прислати декілька з них.

Коли ми вже знаходилися в ресторані, я мала нагоду підійти до дітей, котрі так гарно співали для нас, щоб погратулювати їх таки зблизька. Декотрих із них я запитала і про ім'я, щоб використати потім для статті. Коли пристарала для цього папір, зауважила, що їм всім захотілося вписати там своє ім'я. Таким чином я дістала повний список каленештських міні-артистів, список який я радо зберігаю і навіть вам передаю, щоби був надрукований. Я впевнена, що діти прочитають про себе на сторінках газети і будуть радіти. І будуть любити та шанувати завжди свою рідну мову. Список подаю таким, який вони самі склали:

1. Олар Сабіна Патрисія, VIII-ий клас;
2. Корнічук Іоанна Вероніка, X-ий кл. (Ліцей «Петру Рареш»);
3. Дашкевич Себі, III-ий клас;
4. Дашкевич Денис, III-ий клас;
5. Тарновецька Андрея, V-ий клас;
6. Немачук Анна Марія, VIII-ий клас;
7. Русу Леонардо Флорін, V-ий клас;
8. Сандуляк Давид Міхай, IV-ий клас;
9. Мамчук Мадаліна Адріяна, IV-ий клас;
10. Костюк Меліна Елена, V-ий клас;
11. Тудосе Аделіна Іоанна, V-ий клас;
12. Кукуруз Ясміна Андрея, IV-ий клас;
13. Окрайнічук Іоанна Жасміна, V-ий клас;
14. Трещук Аліна Марія, III-ий клас;

Мені пощастило бути на такім святі, тому дякую організаторам, особливо моїй подрузі Аспазії за те, що і мене запросили. Це стало і нагодою пригадати собі ті благодатні часи, коли і я викладала українську мову на Мараморощині. Тоді ще не думали про час, коли потрібно буде вигадати Міжнародний день рідної мови, щоб святкувати, захищати, любити, шанувати, щиро про неї дбати, а ще й добре вивчати материнську мову. Співати на рідній мові – це найвища її досконалість. А українці таки вміють співати!

Валерія ШОВКАЛЮК

справжніми артистами на сцені, незважаючи на те, що це їм траплялося лише вдруге. (Перший їхній виступ відбувся зовсім недавно, два тижні назад на фестивалі рідної мови в Балківцях, де

ВЕСНЯНО-ВЕЛИКОДНІ НОСТАЛЬГІ

Ще один Великдень у старенькій батьківській хаті на Руснаках (сільському передмісті Серету) пройде без мене, та моя відсутність буде непомічною, бо час загладжує все, розмиває сліди наші на землі, затьмарює спогади, а це найгірше, бо людина без спогадів – бідна-біднісінька.

На щастя, у мене спогади іще напрочуд живі й яскраві, вони лягли в основу книжок буковинських трафунків. Вони, ці спогади, солодкі і водночас гіркі, бо і життя таке – солодке і гірке.

Тепер Великодні свята вже не такі, як були колись, вони наче безмагії тайн, без ігор-веснянок, без неперестанних дзвонів, без безмежної віри у звершення дива

Воскресіння, як це було за мого дитинства та моєї юності.

Крім того, все менше й менше залишається матеріальних свідків колишніх Великодніх свят. Останніми живими // свідками були два столітні каштани обіч головних воріт цвинтаря, що ведуть до церкви. Та вже немає їх – зрубали з «волі» бездушного попа, якому вони, оті велетні-каштани, чомусь стояли поперек горла. Не помогли протести віруючих руснацьких людей. Бо вже й священники не ті, що колись були. Колись вони ставали священнослужителями за покликанням, а нині стають за всілякими вигодами. Тож знову про болісну смерть каштанів.

його трохи обрізували. Так було до лиховісного 2014 року.

Бо ще року минулого, коли я влітку відпочивав у батьківській хаті, що стоїть майже напроти цвинтарної брами, почала ширитися тривожна чутка, що священники мають намір зрубати каштани, які їм чимось «заважають», а потім знести і стару дзвіницю, з якої перед тим зняли хреста і поставили його на трупарні в глибині цвинтаря. Бо, бач, Серетська церква така «бідна», що не має за що купити хреста для трупарні. Спробували були «святі отці» і малий дзвін з старої дзвіниці прилаштувати у вежі трупарні, але він там «заглух» і не хотів дзвонити (читай про це в моїй останній книзі трафунків – «Заглухий дзвін», 2014).

А лихо, краще сказати, злочин, таке сталося – каштани зрубали. Один від самого підніжжя, а другий на рівні мура, мовляв, дерева були надто старі, можуть від цього самі впасти. Брехня! Будь-хто може перевірити пні і переконатися, що каштани були здорові – без сліду гнилої чи трухлявини.

Дарма протестували люди, дарма зверталися до міської примарії. Настоятелі Серетської церкви зробили своє лихе діло, і столітні каштани загинули під нащадною механічною пилою.

Та гадаєте, що деревина була роздана бідним парафіянам? Може, тільки дрібне гілля дісталось деяким. А грубезні стовбури забрали священники.

Та, очевидно, не для палива, бо якщо заглянути в енциклопедію, можна прочитати, що **«Деревина каштана красива, високої якості, використовується у будівництві, йде на виготовлення меблів, різних столярних виробів».**

Чи не тому поласилися отці на неї?

А заодно зрубали і старезну липу, що височіла біля мура і яка нікому і нічим не заважала. У тій же енциклопедії можна прочитати, що **«липи мають легку, білу деревину, що легко обробляється і широко використовується в токарному, різьбярському та столярному виробництвах, йде на виготовлення меблів тощо».**

Якщо церковним служителям з каштанового і липового дерева майстри виготовили ті чи інші меблі, то хай хоснуються здорові ними. Та хочу запитати: чи не мучить їх совість за скоєний гріх, за обман своїх вірників?

Михайло МИХАЙЛЮК

«ЗЕЛЕНЕЄ ЛИСТЯ, БІЛІ КАШТАНИ...» ОЙ ТЯЖКО-ВАЖКО ЯК ВЕЧІР СТАНЕ»

*«На цвинтарі,
Біля брами
– Два каштани.
Ниють цвітом
Два каштани
– Білі рани...
Як стемніє,
З неба біла,
Біла зірка впаде...
Згасне свічка
На каштані,
Мов лампада.»*

М. Михайлюк – «Балада про каштани»

Хіба майже півсторіччя тому, коли писалася «Балада про каштани», я міг собі уявити, що одного дня чиясь злочинна рука посягне на велетенські, столітні каштани, що стояли, мов двоє сторожів, обабіч воріт Серетського православного цвинтаря, що на Руснаках, що від них залишаться тільки пні («білі рани») і назавжди згасне їх цвіт у вигляді свічки? («згасне свічка на каштані, /мов лампада).

А в рядках пісні, виведених у

заголовку, я б замінив останні слова («як вечір стане» на «як вас не стане», бо вночі не видно пнів-ран колишніх дерев-велетнів, стовбури яких були у два обхвати рук. Бо тяжко-важко стало тим, хто з цими каштанами народився, жив і постарів, любив їх, радів ними. Посаджені були ці каштани ще за часів Австрії, десь понад сто років тому. Мій тато розповідав, що їх посадили ще тоді, коли він був хлопчиком. А народився мій тато Ілько-муляр у 1889 році.

Тож підрахуйте самі, який вік мали каштани, котрі першими зустрічали біля цвинтарної брами тих, кого відправляли на вічний спочинок, слухали вони не тільки траурні дзвони, котрі сповіщали про чийсь кончину, але й веселі великодні, які сповіщали про воскресіння Ісуса Христа, вітали християнок, котрі приходили до церкви паску святити.

Минали роки, минали десятиліття, минуло й століття від їх закоріння у святу землю, а каштани зеленіли, цвіли весною, не дуплавіли, не відмирало їх гілля – тільки розросталася крона, ставала розкішнішою, тільки стовбур грубшав і міцніше тулився до цвинтарного мура.

Ні за часів королівства, ні за комуністичного режиму ніхто не мав ні найменшого наміру посягнути на ці прекрасні дерева, на яких гніздилися горлиці, припочивали інші божі птахи. Хіба лише тоді, коли їх гілля торкалося електричних і телефонічних проводів,

Українська література – це література національного самоусвідомлення художнім словом. Адже у зовсім нелегкій і незавидній долі, яка судилась їй несправедливою історією, вже сама внутрішня спонукка й щире прагнення творця служити Слову були промовистою ознакою вибору й самовизначення в усвідомленні його кровної приналежності до свого народу й служінні його національним інтересам. Обравши слово українське, його подвижники водночас брали на себе добровільно й свідомо всі незгоди упослідженої нації, жорстоко розділеної між ненаситними імперіями, в якій існувала Батьківщина, але не було держави, яка б своїми культурними та правовими інституціями захистила мистецтво, забезпечивши літературі нормальні умови творення й розвитку. І, мабуть, саме в цьому стані криється той факт, що на протязі віків тон в українській літературі завдавали насамперед вихідці з гущі народу, його нужденних і скривджених низів, бо саме вони, сягнувши вершин культури й духу, озивалися, стаючи речниками, бо найкраще розуміли й знали вікові болі та прагнення тих, із чиїх рядів походили. Таким мужицьким Бетховеном болю, жалю і муки покутського селянина кінця ХІХ-початку ХХ століття був і є Василь Стефаник, чиє 145-річчя з дня народження українська громадськість відзначатиме в травні цього року. Іван Франко ще 1901 р. в статті «З останніх десятиліть ХІХ в.» писав, що «найбільшим талантом» серед молодих прозаїків початку віку «визначається Василь Стефаник, може, найбільший артист, який появився у нас від часу Шевченка», і не без гордості додавав: «Се правдивий артист із божої ласки, яким уже нині можемо повеличатися перед світом...»

Говорячи про прихід Василя Стефаника в літературу, необхідно насамперед уточнити, що це один із найскладніших і найсуперечливіших періодів українського літературного процесу. В основному він характеризується модернізацією форми викладу, виходом літератури за вузькі межі етнографізму та поетики реалізму, наближенням її і синхронізацією з процесом розвитку мистецтва інших народів світу. Взагалі, сповнений новаторськими пошуками в площині змісто-форми, їх викладу, множинністю й різноманітністю тем, сюжетів, ракурсів потрактування, літературний пейзаж того періоду важко піддається характеристиці й однозначному визначенню. Для самого В. Стефаника актуальним стало шукання «нових ідей для своєї землі». Але сходження видатного письменника на вершини новелістики було тривалим і нелегким, консервативність і заскоружність мислення певних літературних кіл, вихованих у тісних рамках провінціалізму, давалися взнаки, і їм явно не імпонувала новаторська манера Стефаникового письма, вироблена не без впливу «Молодої Польщі» з Кракова, де письменник студював медицину, зблизившись із С. Пшибишевським, В. Орканом, С. Виспянським, К. Тетмаєром та ін. Пізніше друг Стефаника, Вацлав Морачевський, спробує вияснити найістотніші риси спорідненості між манерою Стефаника та стилістичними настановами «Молодої Польщі». «Товаришування з літераторами і приятелювання з багатьма представниками так званої «Молодої Польщі», пише він, – вплинуло на літературну форму його творів, навчило його різьбити слово не тільки зовні, а й шукати незвичайності, принаймні уникати банальності і буденних ефектів». А тим часом молодий Стефаник чим більше знайомився з світовою літературою, тим більше вболівав за дальший розвиток української літератури, ставив до неї нові вимоги, орієнтуючись на найвищі досягнення художнього слова інших народів. Підготувавши до друку збірку поезій у прозі під назвою «З осені», Стефаник посилав її до видавців, але «...ті, що мали дати гроші, сказали: «Талант є, та нема у сих творах служби громаді,

СИМФОНІЯ ЛЮДСЬКОГО БОЛЮ

нема науки для теперішнього покоління, таке можуть собі багаті німці друкувати». Обурений нав'язуванням тематики та художнього смаку, автор знищує рукопис своєї першої книжки, повертаючи свої пошуки з сфери поезії власних почуттів у площину безпросвітнього селянського життя, зберігаючи при цьому своєрідність стилю й манеру оповіді.

У 1897 р. Стефаник пише й друкує в газеті «Праця» ряд новел: «Виводили з села», «Побожна», «У корчмі», «Стратився», «Синя книжечка», «Сама-саміська». Їхня поява зацікавила літературну громадськість новизною художнього освоєння матеріалу, глибоким знанням життя, проте коли письменник надіслав до «Літературно-наукового вісника» три новели («Вечірня година», «З міста йдучи», «Засідання»), він отримав від Осипа Маковея пораду, яка була по суті відмовою. Стефаник енергійно зреагував на лист, рішуче відмовившись повчачь Маковея, і в листі до редакції твердо стояв на своїх позиціях, захищаючи свою новаторську концепцію відображення життя та правомірність композиції своїх новел, після чого в тому ж 1898 р. «Літературно-науковий вісник» опублікував новели, які за авторитетним свідченням Івана Труша справили велике враження в тогочасних колах літературної інтелігенції Галичини. Далі

СНЯТИН, 2016 р.

одна за одною появились збірки новел Стефаника: «Синя книжечка» (1899), «Камінний хрест» (1900), «Дорога» (1901). Після 1901 року письменник на довгий час замовкає.

За словами І. Франка «письменники ХІХ ст. були великими епіками, тобто малювали широкі картини українського життя так, як бачили його оком пильного, любов'ю надиханого обсерватора або іноді мораліста та суді. За їх глибоко вірними картинами й характерними фразами ми завжди відчуваємо руку, голос автора, який часто і сам виявляв себе чи то довгими описами від своєї особи, чи рефлекс-

сіями та іншими способами». Натомість «молоді» вносять в літературу інший спосіб бачення речей. Для них головна душа, її стан та порухи в тих чи інших обставинах, усі світла і

тіні, які вона кидає на все оточення, залежно від того чи вона сумна чи весела. В цьому творчості Стефаника вельми показова, адже письменник глибинно й творчо розробив концепцію того, що Франко вважав найістотнішою прикметою новели – «концентрації чуття», створивши зразок психологічної новели, в якій детально досліджується найхарактерніший відтинок людського життя, причому насамперед життя людської душі. З такої перспективи розуміння «штуки» змінюється й характер сюжету. Він стає внутрішнім і відбиває динаміку людських переживань, душевних станів та спізнаних почуттів. Дедалі вагоміше місце в композиції новели посідає яскрава деталь, навколо якої снується розповідь, істотна ремарка, діалог як вмістилище багатства чужих голосів, які породжують новелістичний симфонізм.

Художнім відкриттям Стефаника було його монументальне мислення у формі мініатюри, яка таїть у собі велику потужність художнього слова. Вловивши цю своєрідність письменникового стилю, Ольга Кобилянська звирялась йому: «Страшно сильно пишете Ви. Так, якби-сте витесували потужною рукою пам'ятник для свого народу... Гірка, пориваюча, закровавлена поезія Ваша... котру не можна забути... В мене нема тої сильної мужицької руки Стефаника – тої залізної сили, котра кількома рисами ставляє пам'ятники...» Дійсно, грубі, шорсткі мазки письменницької манери Стефаника хоч і не покладені з розмаху, проте вони вирізняються своєю суворою ліричністю, м'якою монументальністю, в якій нуртують пружні струмені зболілого почуття. Та при всій сконцентрованості на миті, епізоді, що є «вершком життя» в біографії своїх персонажів, вони в Стефаниковій новелістиці не є «профілями і масками», а скульптурами чи портретами експресіоністичної закраски. Їх внутрішній світ розкривається як певний процес, як розвиток музичної теми, автор прагнучи видобути з народної душі своєрідну симфонію. Такими зразками є насамперед мініатюри Стефаника, де увага письменника сконцентровується на показі психічного процесу як одного з прийомів розкриття характеру. Психологічна новела такого типу скорочує число персонажів, обмежуючись тоді студією однієї душі, як це стається в «Лані», «Синах», «Новині», «Дорозі».

Інший тип новели Стефаника це твори без індивідуального героя, які зображують настрій маси чи певної групи людей. У них внутрішній монолог персонажів складається з окремих вибухів чуття, оформлених у репліки, відмежовані одна від одної лишень тире, яке означає антракт у болевій напрузі. Надзвичайно оригінально у Стефаника є форма викладу, яку названо «одностороннім діалогом», який здебільшого являється багатоголоссям вражень, які невпинно напливають на героя зовні.

Новелістична спадщина Василя Стефаника кількісно невелика, але своєю потужністю художнього слова, болем, скриком, який нуртує в скибах рядків і любов'ю, якою письменник згоряє, зображуючи своїх персонажів, роблять її великою, монументальною. Такі новели як «Камінний хрест», «Катруся», «Палій», «Басараби», «Кленові листки» спонукали Івана Труша заявити, що «новели Стефаника настільки оригінальні, що читач мусив би переконатися, що творча сила літератури українського народу, як і його душа, є наскрізь індивідуальні і відрізняються від усього того, що нам дає Європа». Що ж, читаймо і переконуймося. Творчість Василя Стефаника цьому запорука.

Микола КОРСЮК

Ще з давніх-давен на українських землях панував чудовий звичай: кожного разу на Великдень збиралися дорослі та малі й до свята писанки малювали. Розмальовували яєчка різними кольорами, прикрашали чарівними візерунками... І так весело, радісно всім було: всі сміялися, жартували, та й діло корисне робили. Бо писанки людей ще й від нечистої сили захищали.

Легенда про писанку і змія Пекуна

Мудрі люди розповідали, що у карпатських горах, в глибоких ярах, де не видно сонячного проміння, живе злий дух на ймення Пекун. Любив він землею гуляти та людям капостити. Особливо радів він, коли вдавалось когось на свій бік переманити. Багато хитрощів мав для такого діла змії: кого виглядом своїм лякав, кого за монети золоті купував.

Злий змія Пекун

Якось, перед святом Великодня, вийшов він людей для своїх темних справ збирати, аж раптом зустрів дівчинку. Малятко писанку малювало, та так захопилось, що навіть не помітило лихого змія. Як тільки не намагався Пекун її увагу привернути, вже і чари свої лихі застосовував, нічого не вдавалось.

КАЗКА ПРО ВЕЛИКОДНЮ ПИСАНКУ ТА ЛИХОГО ЗМІЯ ПЕКУНА

І тут вирішив він писанку вкрати. Схопив яйце і чимдуж побіг до своєї схованки. Розплакалось дівча з того горя, а чудовиську - радість.

Писанка і Пекун

Думав він, що би ще такого злого зробити, та й надумав ту писанку розбити. Кинув її до землі, та й почав її ногами троштити. Аж раптом перетворились шкарлупки на ланцюги та цвяхи, які й прикували злого Пекуна до скелі під землею.

Змія Пекун, прикутий до скелі

Так і живе злий дух в темряві, світу не бачить. Та має 12 слуг, які слідкують за тим, як люди на землі живуть. А потім йдуть до змія та все йому розповідають. Якщо є між людьми суперечки і сварки, Пекун сміється починає, радіти, а пута його слабшають. А як почує, що люди живуть в мирі та злагоді, писанки до свята готують, то ланцюги, якими він прикутий, міцнішають, а цвяхи глибше в камінь вгрузають. Плаче чудовиську, бо хто писанкарством займається та християнських заповідей дотримується, того чари лихі не беруть.

Міцнішатимуть ланцюги з кожним добрим вчинком та з кожною писанкою. Однак, не варто втрачати пильність, бо Пекун і досі жде, поки люди на землі пересваряться та забудуть, як писанки малювати. Тоді запанує нечиста сила на землі.

Великодні писанки

А мораль цієї байки така: сійте добро, живіть у злагоді з іншими і не забувайте писанку до Великодня розмальовувати. І житиметься нам всім тоді добре.

ВЕЛИКОДНІ ІГРИ

Естафета з яйцем

Гравці розбиваються на дві команди і повинні бігом з яйцем у ложці дістатися до фінішу і повернутися назад, щоб передати яйце наступному товаришеві по команді. Можна гру урізноманітнити і тримати ложку не в руках, а в роті.

Знайди наперсток

Це дуже старовинна гра, її років п'ятсот. Гравці виходять з кімнати, а ведучий у цей час ховає абикуди наперсток, але так, щоб він знаходився в полі зору гравців. Потім ведучий

запрошує в кімнату всіх, хто виходив, і вони починають шукати наперсток очима. Коли гравець виявить наперсток, він мовчки сідає. Той, хто через п'ять хвилин не знайде наперсток, платить фант.

Пошук пасхальних яєць

Якщо ви прийшли в гості з дітьми, можна провести таку гру: хтось із старших заздалегідь ховає в різних місцях яйця з сюрпризами – картонні, пластикові, склеєні конвертики у формі яєць з маленькими призами (можна, звичайно, заховати і такі популярні у нинішніх дітей ласощі з іграшкою, як «Кіндер-сюрприз»). Якщо дітей буде багато, можна розділити їх на дві команди, кожна з яких буде прагнути виграти якомога більше яєць у відведений для цього час. Звичайно, треба постаратися, щоб кожна дитина знайшла хоча б одне яйце, і як приз забрала додому.

Подарунки

Одного з гравців вибирають ведучим, він відправляється в подорож, і всі гравці просять його привезти їм із різних міст подарунки. Вони називають місто, але подарунки не називають – вони поки не знають,

що «пришлють» їм «родичі». Міста краще називати загальновідомі і бажано на різні букви. Ведучий приймає всі прохання, прощається і відправляється в подорож, тобто виходить з кімнати. «Подорож» продовжується не більше п'яти хвилин – за цей час ведучий повинен придумати, кому що привезти.

Назва подарунка повинна починатися з тієї ж букви, з якої починається назва міста, згадана кожним граючим. Так, наприклад, тому, хто назвав місто Київ можна привезти кошик, кішку, корито, копито, колесо, капусту і т.д., а тому, хто назвав Суми – сумку, самовар, суп, скриню і т.д. Чим смішніший подарунок, тим краще. Головне завдання ведучого – запам'ятати, хто яке місто назвав, а подарунок на відповідну букву придумати нескладно. Подорож закінчена. Всі вітають мандрівника з благополучним прибуттям. Починається роздача подарунків.

– Був у вашого дідуся, – звертається ведучий до того, хто назвав місто Омськ, – він прислав вам ошийник. Гравець повинен прийняти подарунок, але, якщо ведучий помилився, і він такого міста не називав, подарунок відкидається. Коли грають більше п'яти чоловік, то одна помилка в розрахунок не приймається, але за дві помилки ведучого штрафують – він зобов'язаний віддати свій фант.

Радісних Великодніх Свят!

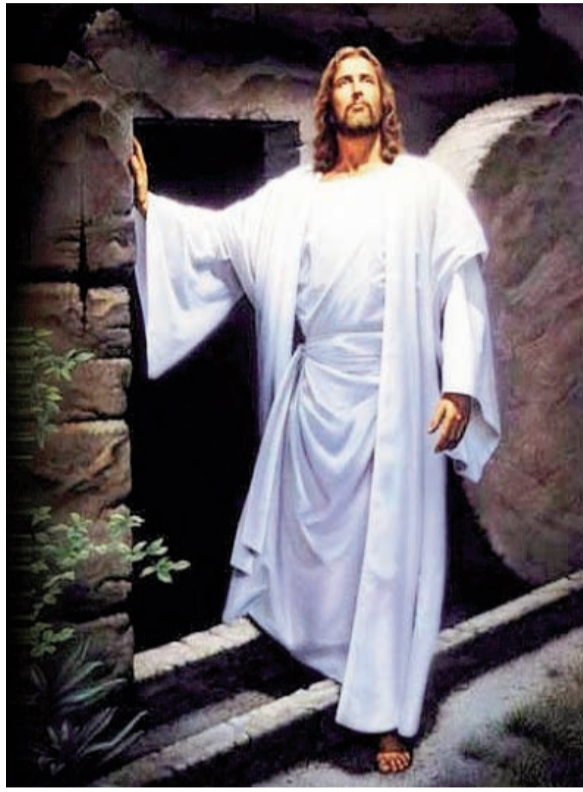
Леонід Глібів

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Христос Воскрес! Радійте, діти,
Біжіть у поле, у садок,
Збирайте зіллячко і квіти,
Кладіть на Божий хрест вінок!

Нехай бринять і пахнуть квіти,
Нехай почує Божий рай,
Як на землі радіють діти
І звеселяють рідний край.

На вас погляне Божа Мати,
Радіючи, з святих небес...
Збирайтесь, діти, ну ж співайте:
Христос Воскрес! Христос Воскрес!

Мов на Великдень

Слова Івана АРДЕЛЯНА

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Larghetto

Voice

До - щить - зе - ле - ні стеб - ла від - рол-жу - ють - ся,

..... тра-ва шумить - хло-рофіл го-рить, на - че ув сер - ці кров ки -

пить і ра - ді - є, мов-би о - ко зем - лі, що вмива-єть-ся

сльо-за-ми дощу; си - ра вес-на роз-ко-лю-є сер - ця, о - дя-га -

є по - ля в но - ве вбрання, - мов на Ве - лик - день...

Дощить –
зелені стебла
відроджуються,
трава шумить –
хлорофіл горить,
наче ув серці
кров кипить
і радіє,

мовби око землі,
що вмивається
сльозами дощу;
щира весна
розколює серця,
одягає поля
в нове вбрання, –
мов на Великдень...

Тарас ШЕВЧЕНКО

НА ВЕЛИКДЕНЬ НА СОЛОМІ

На Великдень, на солومی
Против сонця, діти
Грались собі крашанками
Та й стали хвалитись
Обновами. Тому к святкам
З лиштвою пошили
Сорочечку. А тій стьожку,
Тій стрічку купили.
Кому шапочку смушеву,
Чобітки шакапові,
Кому свитку. Одна тільки
Сидить без обнови
Сиріточка, рученята
Сховавши в рукава.
– Мені мати купувала.
– Мені батько справив.
– А мені хрещена мати
Лиштву вишивала.
– А я в попа обідала, –
Сирітка сказала.

Богдан СТЕЛЬМАХ

ПИСАНКА

Як нарешті панна-писанка
написалася,
То при всіх своєю вродою
запишалася:
і віком весняним,
і личком рум'яним,
і косою вітвистою,
і сорочкою барвистою,
і спідничкою-міні,
і «перчиком» на коліні...
– Ось була я, – каже, – білою,
як стіна,
А зробилася розцвілою,
як весна!
А ми до писанки:
– Почекай-но, панно-писанко,
зупинися,
Перед люстром у тарільчику
покрутисся,
Бо ж такою ти зробилася
не одразу –
Хтось чогось тобі та виділив
на окрасу?
А писанка до нас:
– Всі всього потрошку:
Бджілка – дрібку воску,
Голка – кінчик вушка,
Щоб чим тонша смужка,
Свічечка – племінчик,
Сонечко – промінчик,
Цибулина – гарну
Золотисту барву,
Небо – барву лену,
А трава – зелену...
Всю ж мене списали
Пальчики Оксани...
Потім освятило
Просяне кропило...
Потім... всім я щиро
Дякую за це!
Особливо! – курці,
Що знесла яйце!

КУЛЬТУРНИЙ ДЕТЕКТИВ

Українці Бухареста відсвяткували 145 років від дня народження Лесі Українки

У четвер 14 квітня у залі Народного університету імені Йона Даллеса українці Бухареста, разом зі своїми друзями румунами, відсвяткували 145 років від дня народження Лесі Українки.

Цей культурно-духовний захід відкрила пані Ярослава Колотило, голова Бухарестської організації СУР, яка розповіла про письменницю, про її літературну творчість і про те, що вона є окрасою та гордістю української нації, а студенти українського відділення, факультету іноземних мов та літератур Бухарестського університету під керівництвом лекторки Марії Гошук декламували вірші зі творчості української письменниці.

Михайло Трайста, заступник голови СУР, вручив від імені СУР студентам українського відділення грамоти за участь у концерті з нагоди 202 річниці від дня народження Тараса Шевченка.

У другій частині цієї культурної події відбулася прем'єра театральної вистави «Logodnicii Amalteheiei» («Женихи Амальтеї») за п'єсою українського драматурга Михайла Гафії Трайсти у постановці режисера Йоана Ніку Попа ПІН та акторами слатинського театру ProArt Slatina 2010.

Мої побратими та їхні книги: Корнелій Ірод та його «Промахи»

Наприкінці 2015 року побачила світ збірка гумористичних оповідань-трафунків Корнелія Ірода під назвою «Chixurii», тобто «Промахи», редактором якої випала честь мені бути. Промахи це, як признається сам автор, гіркувато-смішні спогади про різні негаразди, яких довелося долати автору, чи його друзям. «...промахи це вам не мемуари й не репортаж, тобто там не все реальне: дещо таки так було, а інше – для забарвлення події – треба буде відшукати, шановний читачу, у вашій власній фантазії...» – застерігає автор.

З моєї точки зору (адже редактор має на це повне право) «Промахи» отця Корнелія Ірода, це ніщо інше, як щоденник смішних пригод, або

чому б ні, як біографія письменника, культурного діяча та священика, який може повторити слова філософа, апостола українського роду Григорія Савича Сковороди: «Світ ловив мене, але не спіймав.»

«Стоїть явір над водою» – збірка авторських пісень

Теж наприкінці минулого року побачив світ збірка авторських пісень композитора Івана Лібера «Стоїть явір над водою», який охоплює значне число пісень на слова українських поетів Румунії (Степана Ткачука, Івана

Ковача, Михайла Небиляка, Миколи Корнищана, Юрія Павліша, Павла Романюка, Ірини Мойсей, Марії Опрішан, Василя Баршая, Михайла Волощука, Людмили Дорош, Миколи Лясевица, Оксани Мельничук) та України (Івана Франка, Володимира Сосюри, Юрія Шкрумеляка, Ірини Жиленко, Оксани Кравчук-Шийки).

«Пісні, які увійшли в цю збірку, складені таким чином, щоб їх можна легко сприйняти і засвоювати. Більшість із них не переходять в інші тональності, зберігаючи саме ту тональність, якою починається пісня» – зізнається автор збірки – композитор Іван Лібер, про якого університетський професор, д-р Думітру Жомпан пише: «Педагог за фахом, Іван Лібер, анітрохи не позбавлений елегантності, у своєму зрілому віці замислив подарувати від душі низку пісень молодим поколінням на пам'ять про найкращі голоси, які він виховав, «тренував» і диригував.»

Літературно-культурні орієнтири Івана Кідещука

«Літературно-культурні орієнтири» – назвав публіцист Іван Кідещук свою збірку літературних статей, яка появилася теж наприкінці 2015 року.

Більшість статей була надрукована на сторінках сурівських часописів з нагоди різних визначних подій та знакових роковин (Тараса Шевченка, Ольги Кобилянської, Сильвестра Яричевського). Інші статті написані про творчість українських друзів – Володимира Антофійчука, Богдана Мельничука, Андрія Плішку, Василя Довгого, Кузьму Смаля, Віктора Косяченка та інших. В той час автор не забуває і про своїх побратимів по перу – українських письменників Румунії: Миколу Корсюка, Івана Негрюка, Івана Ковача, Михайла Волощука, Михайла

Трайсту, Юрія Павліша та Івана Ребошапуку. «Кожен з них одержує від автора зважену оцінку, з якою не можна не погодитися.» – пише Михайло Михайлюк, редактор збірки.

Михайло ГАФІЯ ТРАЙСТА

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:
E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România

Український ВІСНИК